

Ömsesidigt förstärkande försvarslösningar: Norsk-svensk studie av möjligheterna till fördjupat samarbete

Slutrapport

Forord

De fleste europeiske land står overfor de samme utfordringene i forsvarspolitikken: Begrensede økonomiske ressurser og grenseoverskridende sikkerhetsutfordringer, gjør flernasjonalt forsvarssamarbeid til et imperativ for å sikre de nasjonale forsvarsmaktene i langsiktig balanse mellom oppgaver og økonomi.

Dette er bakgrunnen for at vi høsten 2006 nedsatte et arbeid for å identifisere mulighetene for å utvikle et gjensidig forsterkende samarbeid innenfor hele bredden av den svenske og norske forsvarsstrukturen.

Denne studien er et nybrottsarbeid fordi det her er utviklet en ny måte å tenke samarbeid på uten at nasjonal handlefrihet over de operative kapasitetene svekkes.

Norsk-svensk samarbeid utgjør ikke et alternativ til NATO og EU, men er komplementært og understøtter de samarbeidsformer og mekanismer som gjør seg gjeldene i institusjoner som NATO og EU.

Funnene viser at det er et betydelig potensial for økt kostnadseffektivitet og dermed operative gevinster på kort og lengre sikt. Dermed er grunnlaget lagt for å styrke samarbeidet.

Både bilateralt, men også for å sikre en bredere nordisk og internasjonal ramme, vil vi derfor anbefale våre forsvarsdepartementer om å straks iverksette arbeidet med en samordning av forsvarsutviklingen i Sverige og Norge.

Sverre Diesen
Forsvarssjef

Förord

De flesta europeiska länder står inför likartade utmaningar inom försvarspolitikken: begränsade ekonomiska resurser och gränsöverskridande problem och utmaningar inom området säkerhet och försvar. Flernationellt samarbete är ett alternativ som ökar möjligheten för nationella försvar att få en långsiktig balans mellan uppgifter och ekonomiska resurser.

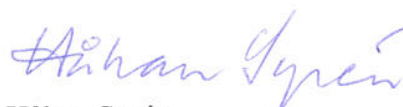
Detta är grunden till att vi under hösten år 2006 påbörjade ett arbete för att identifiera möjligheterna till att utveckla ett ömsesidigt förstärkande samarbete över hela bredden av de svenska och norska försvarsstrukturerna.

Studien är ett pionjärarbete. Den har utvecklat ett nytt sätt att resonera avseende samarbeten, utan att operativ nationell handlingsfrihet undergrävs.

Ett norsk-svenskt samarbete är inte ett alternativ till Nato och EU, utan ett komplement som följer och stödjer de samarbetsformer och mekanismer som gäller i organisationer som Nato och EU.

Analysresultaten visar en betydande potential för ökad kostnadseffektivitet och därmed operative vinster på kort och på lång sikt. Därmed är grunden lagd för att föreslå ett närmare samarbete.

Bilateralt, men också för att säkra en bredare nordisk och internationell inramning, vill vi mot denna bakgrund hemställa till våra försvarsdepartement att snarast starta arbetet med att samordna försvarsutvecklingen i Sverige och Norge.

Håkan Syrén
Överbefälhavare

Innehållsförteckning

1	DEL I – Sammanfattning / sammendrag	1
1.1	<i>Bakgrunn</i>	1
1.2	<i>Forutsetninger og prinsipper</i>	1
1.3	<i>Resultat av strukturgjennomgang</i>	2
1.4	<i>Konklusjon med anbefaling</i>	3
2	Del II – Bakgrunn	4
2.1	<i>Innledning</i>	4
2.2	<i>Flernasjonalt samarbeid som ett mulig svar på utfordringene</i>	4
2.3	<i>Syfte og mål med mulighetsstudien</i>	5
2.4	<i>Avgrensning</i>	6
2.5	<i>Mulighetsstudiens gjennomføring</i>	6
2.5.1	<i>Process</i>	6
2.5.2	<i>Metode</i>	7
3	Del III – Analys av mulighetsrommet og redovisning av mulige samarbeidsåtgärder	7
3.1	<i>Gjensidig forsterkende strukturer</i>	7
3.2	<i>Vurderingskriterier</i>	9
3.3	<i>Resultat fra strukturgjennomgang</i>	9
3.4	<i>Operativ struktur – Hær / Mark</i>	10
3.4.1	<i>Generelt / Allmänt</i>	10
3.4.2	<i>Breddanalys</i>	10
3.4.3	<i>Analyserade delområden / cases</i>	11
3.4.4	<i>Anbefaling / forslag</i>	13
3.5	<i>Operativ struktur – Sjø / Marin</i>	14
3.5.1	<i>Generelt / Allmänt</i>	14
3.5.2	<i>Breddanalys</i>	14
3.5.3	<i>Analyserade delområden / cases</i>	15
3.5.4	<i>Anbefaling / forslag</i>	16
3.6	<i>Operativ struktur – Luft</i>	17
3.6.1	<i>Generelt / Allmänt</i>	17
3.6.2	<i>Breddanalys</i>	17
3.6.3	<i>Analyserade delområden / cases</i>	18
3.6.4	<i>Anbefaling / forslag</i>	22
3.7	<i>Logistikk</i>	23
3.7.1	<i>Generelt / Allmänt</i>	23
3.7.2	<i>Breddanalys</i>	23
3.7.3	<i>Analyserade delområden / cases</i>	23
3.7.4	<i>Anbefaling / forslag</i>	25
3.8	<i>Kompetanse og personell</i>	25
3.8.1	<i>Generelt / Allmänt</i>	25
3.8.2	<i>Breddanalys</i>	26
3.8.3	<i>Analyserade delområden / cases</i>	26
3.8.4	<i>Anbefaling / forslag</i>	29
3.9	<i>Analys och utveckling</i>	30
3.9.1	<i>Generelt / Allmänt</i>	30
3.9.2	<i>Breddanalys</i>	30
3.9.3	<i>Anbefaling / forslag</i>	32

1 DEL I – Sammanfattning / sammendrag

1.1 Bakgrunn

Både Sverige og Norge har behov for en langsiktig militær evne / kapasitet som på en effektiv måte kan møte morgendagens oppgaver hjemme og ute. Dette er en ambisjon som det stadig blir vanskeligere å møte. Den militærtekniske utviklingen medfører økende krav og kostnader til det enkelte strukturelement (enhet). Enhetsprisen for nye generasjoner enheter og avdelinger blir derfor stadig dyrere sammenliknet med dem de erstatter. Selv om nye kapabiliteter gir en bedre operativ evne, forblir det et problem at kvantiteten på flere områder er i ferd med å nå kritisk masse. Med kritisk masse menes her det volum som tillater at et strukturelement kan utvikles, vedlikeholdes, utdannes og anvendes operativt. Begrepet omfatter således materiell, personell og kompetanse, og hele avdelinger.

Både Norge og Sverige befinner seg på enkelte områder nær grensen for kritisk masse. Den norske Forsvarsstudien (FS 07) og den svenske Perspektivplaneringen (PerP) har derfor fått i oppdrag å vurdere mulighetene for at forsvarsstrukturene på sikt kan innrettes slik at de blir gjensidig forsterkende. Dette er et ledd i arbeidet med å utvikle det norske og det svenske forsvaret i langsiktig økonomisk og strukturmessig balanse for å møte behovet for militær kapasitet i dag og i fremtiden. Samarbeidet kan omfatte all virksomhet fra fremskaffelse av materiell, logistikk- og støtteapparatet, utdanning, til trening / øving. Målsettingen er at landene fortsatt skal videreføre mest mulig av sine nødvendige operative kapasiteter, og at disse kapasitetene forblir under nasjonal kontroll.

Hensikten med studien har vært å avklare mulighetsrommet for et forsterket samarbeid, med hovedfokus på planperioden 2009-12. Etersom forsvarsutfordringene er langsiktige i karakter, har også potensialet som vil kunne realiseres på midlere sikt (2013-16) og lang sikt (2017-26) blitt vurdert.

Studien er avgrenset til et militærfaglig perspektiv, der det er lagt vekt på å oppnå mulige effekter. Det presiseres at det her er tale om å identifisere mulighetene for fremtidig samarbeid. Det eksisterer trolig en rekke begrensende forhold som må avklares for å kunne realisere samarbeidsområdene. Disse må håndteres i oppfølgingsarbeidet med denne studiens anbefalinger.

1.2 Forutsetninger og prinsipper

Mulighetsstudien bygger på et sett grunnleggende forutsetninger og prinsipper:

- En hovedhensikt med den norske og svenske forsvarsstudien (FS 07 respektive PerP) er å sikre behovet for dybde og bredde i de nasjonale operative kapasitetene.
- Det er først og fremst gjennom samarbeidstiltak innenfor styrkeproduksjon og logistikk det skal søkes løsninger. Fokus skal være systemlikhet. I bred forstand omfatter dette likhet i materiellet og doktriner, konsepter, vedlikehold, utdanning og trening. Med en slik tilnærming vil det åpne for nye muligheter for å etablere et operativt samarbeid.
- Et forsterket samarbeid mellom Sverige og Norge vil måtte finne sted på tvers av institusjonell tilhørighet, noe utviklingen i og mellom EU og NATO de siste årene har illustrert. Mulighetsstudien og eventuelle samarbeidstiltak skal følgelig ikke være avgrensede for

landenes ulike sikkerhetspolitiske orienteringer. Mulighetsstudiens funn og anbefalinger vil også kunne legge grunnlaget for et bredere regionalt samarbeid.

1.3 Resultat av strukturgjennomgang

Mulighetsstudien har gjennomført en systematisk gjennomgang av de to lands strukturplaner og deres ambisjonsnivåer. Resultatet av analysen viser at forutsetningene for en fullintegrert norsk-svensk styrkeproduksjonsløsning basert på systemlikhet er gode. Dette fordi norsk og svensk forsvar i hovedsak er innrettet i forhold til de samme typer oppgaver, ambisjoner og forsvarskonsept. Resultatet viser at samarbeid om styrkeproduksjon kan omfatte hele bredden av de nasjonale forsvarsstrukturene.

Et stort antall mulige samarbeidsområder er identifisert. Disse er vurdert opp mot gitte kriterier (se kapittel 3.4), og det er gjort et nedvalg til 18 aktuelle samarbeidsområder innen hær, sjø, luft, kompetanse og personell, logistikk, samt analyse og utvikling. Disse samarbeidsområdene er vurdert i mer detalj med tanke på realisering i et kortere (2009-12), midlere (2013-16) eller lengre tidsrom (2017-26).

Disse er (uten innbyrdes prioritering):

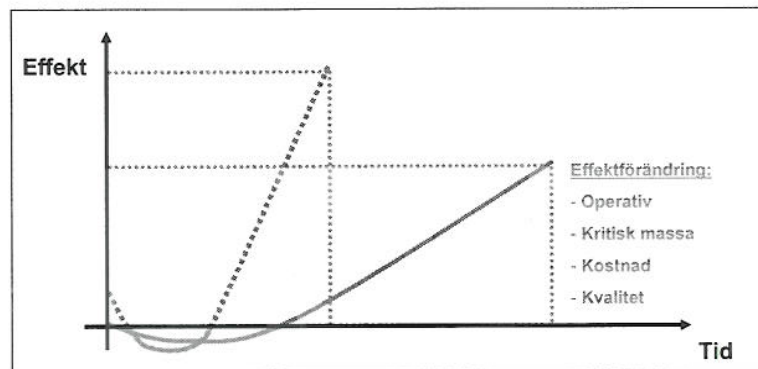
- Midtlivsoppdatering av panseskjøretøy (CV 90)
- Spesialistutdanning
- Samarbeid om basedrift i internasjonale operasjoner
- Luftovervåking
- Transportfly (C-130)
- Helikoptre (NH-90)
- Minerydding
- Havovervåking
- Ubåt
- Logistikkfartøy
- Felles stabsskole
- Fjernundervisning (ADL¹)
- Kvinneteam, i internasjonale operasjoner i samsvar med FN resolusjon 1335.
- Nisjeutdanning
- Markedsføring / kommunikasjon
- Skyte- og øvingsfelt
- Sanitet / Sjukvårdstjenst
- Transportkontrollenhet (MOVCON)

¹ *Advanced Distributed Learning, ADL.*

Studien har vist at et systematisk samarbeid om styrkeproduksjon vil være et nødvendig tiltak for å kunne videreføre moderniseringen av forsvarsmaktene. Dette vil ikke være en endelig løsning på forsvarsmaktens utfordringer, men representerer en effektivisering og ressursutnyttelse som reduserer behovet for kutt i operativ struktur, og dermed opprettholdes strategisk handlefrihet over lenger tid.

1.4 Konklusjon med anbefaling

Studien har vist at det finnes et stort potensial for samarbeidsløsninger allerede i tidsrommet 2009-12. Studien har også vist at effekten av samarbeidet øker jo tidligere beslutninger fattes. I tillegg har studien vist at den samlede effekten er avhengig av bredden og dybde i samarbeidet. Figur 1 illustrerer sammenhengen mellom beslutningstidspunkt og effekt. Med en tidlig beslutning om en systematisk samordning av forsvarsutviklingen, vil kostnadseffekten bli høyere og komme tidligere. Dette innebærer totalt sett en høyere operativ effekt. Imidlertid må det forventes økte omstillingskostnader innledningsvis.

Figur 1: Relasjonen beslut – tid – effekt

Et gjensidig forsterkende samarbeid i tråd med studiens forslag vil bidra til å bedre forutsetningene for å kostnadseffektivt opprettholde nødvendig nasjonal militær kapasitet, og dermed mulighetene for å utøve ansvar og innflytelse i det bredere euro-atlantiske samarbeidet.

En hovedkonklusjon er derfor at dagens forsvarsplanlegging bør endres, med sikte på å gjøre flernasjonalt samarbeid til en integrert del av den langsiktige utviklingen. En bedre integrert forsvarsplanlegging kan med fordel også ses i en bredere nordisk ramme, hvor bedre utnyttelse av eksisterende samarbeidsmekanismer bør vurderes. Et systematisk samarbeid innen forsvarsplanlegging vil dessuten kontinuerlig kunne identifisere nye samarbeidsområder.

Et slikt samarbeid bør gjennomføres i linjeorganisasjonene og gis strategisk styring. Dette innebærer et behov for et bredt mandat til forsvarsjefen / överbefälhavaren om å videre utrede og gjennomføres anbefalingene. I det videre arbeidet blir det viktig å identifisere de ulike forholdene som må tilpasses for å oppnå størst mulig grad av systemlikhet. Dette vil eksempelvis kunne dreie seg om rettslige og personalpolitiske forhold.

For å realisere potensialet er det avgjørende at det fattes tidlige beslutninger. Vi vil derfor anbefale det norske og svenske forsvarsdepartementet om å snarest mulig iverksette et arbeid for å initiere en koordinert utvikling av respektive lands forsvar.

2 Del II – Bakgrunn

2.1 Innledning

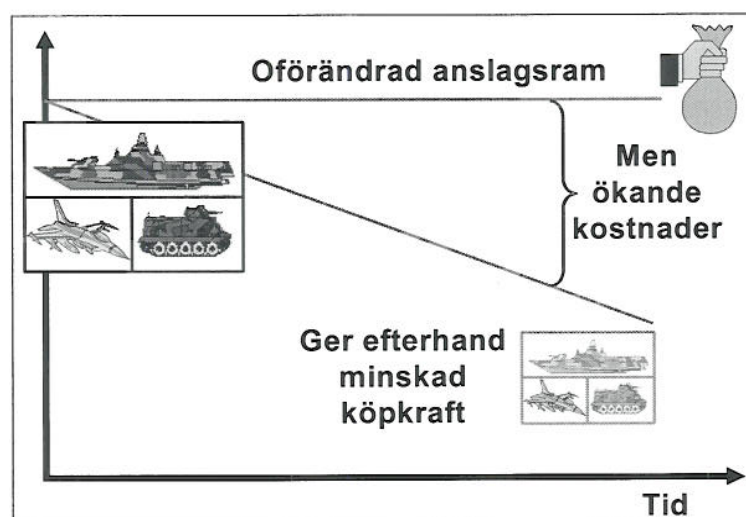
De fleste europeiske lands forsvarsorganisasjoner har gjennomført tunge omstillingsprosesser for å forbli relevante i forhold til endrede sikkerhetsutfordringer. I likhet med andre europeiske land, står forsvarssektoren i både Norge og Sverige overfor en situasjon som er preget av økende ubalanser mellom ambisjoner, økonomi og struktur. Kostnadsberegninger indikerer at driftskostnadene i et 20-årsperspektiv kommer til å utgjøre hele forsvarsbudsjettet, dersom dagens bevilgningsnivå videreføres og dagens ambisjonsnivå og struktur opprettholdes. Dette betyr at det på sikt vil kunne være tale om et "være eller ikke være" for store strukturelementer.² Det er derfor avgjørende at forsvarsutviklingen, innen forsvarsbudsjettene, sikrer nødvendig operativ evne til lavest mulig kostnad.

2.2 Flernasjonalt samarbeid som ett mulig svar på utfordringene

Rationaliseringspotentialen sjunker med storleken på organisationen. *Nasjonalt* har potentialen i høy grad redan tagits i anspråk genom omläggningen från territoriellt till insatsförsvar i både Sverige och Norge. I flera strukturelement är volymerna idag så små att de närmar sig den kritiska massan.

Försvarsanslagen i Norge och Sverige kompenserar inte fullt ut för kostnadsutvecklingen på lång sikt. Kostnadsökningarna sker till del löpande. Lönekostnader, teknik och hyreskostnader tenderar att efterhand stiga. Valutakostnader och oljepriser varierar även över tiden.

Priskompensasjonssystem finns för att väga upp delar av dessa kostnadsökningar, dock tenderar kompensasjonerna att inte fullt ut täcka kostnadsökningarna. Samtidigt har utviklingen under det senaste decenniet kännetecknats av sjunkande eller oförändrade försvarsanslag. Sammantaget innebär denna utvikling att köpkraften inom försvarssektorerna efterhand urholkas, vilket bland annat leder till färre förband och system.

Figur 2: Köpkraftsutvecklingen vid oförändrad anslagsram

Kostnadsökningar sker regelmässigt i samband med generationsskifte för bland annat materielsystem. De i försvarssektorn avgörande kraven på överlägsenhet i potentiella

² Med strukturelement avses i detta sammanhang menas förbandsenheter, funktioner och system, till exempel fartyg, flygförband, stridsvagnar, ledningsförband.

duellsituationer, uavsett om det avser dueller mellan enstaka stridande eller stora sammansatta system, ställer stora krav på kvalitet och prestanda. I praktiken innebär det att prestandakraven regelmässigt ökar för varje ny generation av materielsystem, vilket i sin tur leder till allt dyrare materielsystem. I vissa fall kan förbättrade prestanda för enskilda förband och system väga upp minskande volymer. Dock nås en gräns, en kritisk massa, då förbandsvolymerna blir så små att det inte blir ändamålsenligt och / eller kostnadseffektivt att bibehålla enheterna.

Förändrade inriktningar för försvaren, där allt större del av insatserna sker utomlands, i kombination med ökade kvalitetskrav, leder även till ökade kostnader för utbildning, samt att andelen kvalificerad, ”dyr”, personal ökar.

Sammantaget leder kostnadsökningar i kombination med minskande eller oförändrade anslagsramar till behov av att efterhand finna nya möjligheter att finna rationaliseringar och möjligheter att producera på billigare sätt. Ett av dessa sätt kan vara att i ökad utsträckning dela på kostnader i internationella samarbeten.

Generellt er flernasjonalt samarbete krevande fordi det kan sette begrensninger på nasjonal handlefrihet. Rollespesialisering har kanskje vist seg å være den mest krevende formen for flernasjonalt samarbeid, ettersom den i sin absolutte form innebærer at noen land gir avkall på en kapabilitet, og i stedet må lene seg på andre for å dekke opp denne. Det er derfor behov for å videreutvikle flernasjonale samarbeidsformer som gir størst mulig økonomiske og operative effekter, samtidig som man opprettholder nasjonal handlefrihet med hensyn til anvendelse av militærmakt.

2.3 Syfte og mål med mulighetsstudien

Som et ledd i arbeidet med å utvikle det norske og det svenske forsvaret i langsiktig balanse, har FS 07 og PerP fått i oppdrag å vurdere mulighetene for at forsvarsstrukturene på sikt kan innrettes slik at de blir gjensidig forsterkende. Dette kan omfatte samarbeid innenfor all virksomhet fra fremskaffelse av materiell, logistikk- og støtteapparatet, utdanning, til trening/øving. Målsettingen er at landene fortsatt skal videreføre mest mulig av sine nødvendige operative kapasiteter på en så kostnadseffektiv måte som mulig, og at disse kapasitetene forblir under nasjonal kontroll.

Hensikten med studien har vært å avklare mulighetsrommet for samarbeid, med hovedfokus på planperioden 2009-12. Ettersom forsvarsutfordringene er langsiktige i karakter, har også potensialet som vil kunne realiseres på midlere sikt (2013-16) og lang sikt (2017-26) blitt vurdert.

Studien legger til grunn et militærfaglig perspektiv der det er lagt vekt på å oppnå mulige effekter. Det presiseres at det her er tale om å identifisere mulighetene for fremtidig samarbeid. Det eksisterer trolig en rekke begrensende forhold som må avklares for å kunne realisere samarbeidsområdene. Disse må håndteres i oppfølgingsarbeidet med denne studiens anbefalinger.

Et forsterket samarbeid mellom Sverige og Norge vil måtte finne sted på tvers av institusjonell tilhørighet, noe utviklingen i og mellom EU og NATO de siste årene har illustrert. Mulighetsstudien og eventuelle samarbeidstiltak skal følgelig ikke være avgrensende for landenes ulike sikkerhetspolitiske orienteringer. Mulighetsstudiens funn og anbefalinger vil også kunne legge grunnlaget for et bredere regionalt samarbeid.

2.4 Avgrensning

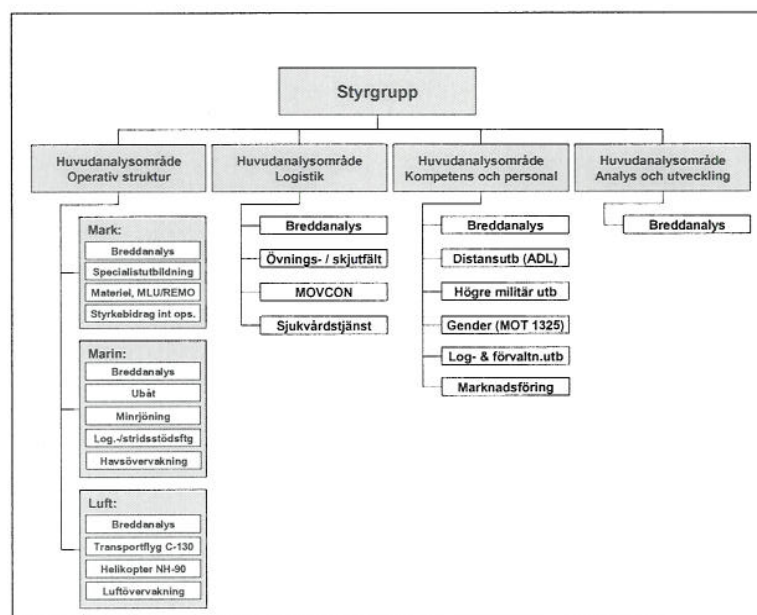
Norge er i slutfasen av arbeidet med å velge JAS 39 Gripen, Eurofighter eller Joint Strike Fighter som landets fremtidige kampfly. Flernasjonalt samarbeid innenfor kampflysektoren vil, uavhengig av hvilket land som inngår i samarbeidet, gi store operative og økonomiske effekter. Av hensyn til den pågående anskaffelsesprosessen, har studien valgt å ikke gå nærmere inn på dette mulige samarbeidsområdet.

2.5 Möjlighetsstudiens genomförande

2.5.1 Process

Studien har genomförts på stor bredd i de två försvarsmakterna under drygt ett års tid. Övergripande ledning av studien har utövats av chefen för FS 07 respektive chefen för strategisk analys i Försvarsmaktens högkvarter. Studiearbetet har varit indelat i fyra huvudanalysområden, vilka omfattar merparten av båda ländernas försvarsmaktstrukturer: Operativ struktur, Logistik, Kompetens och personal samt Analys och utveckling. För ledning och genomförande av dessa delstudier har avdelats personal ur såväl FS 07 och PerP som ett stort antal sakkunniga ur de två försvarsmakterna.

Huvudanalysområdet Operativ struktur har varit underindelat i de olika operativa arenorna Mark, Sjö och Luft. Inom dessa har genomförts såväl breddanalyser av det totala möjlighetsrummet som djupanalyser av utvalda strukturelement och / eller verksamhetsområden. Valet av strukturelement för djupanalys har gjorts efter bedömda möjligheter att svara mot värderingskriterierna operativ effekt, kritisk massa, kostnad och kvalitet. Respektive arena har breddanalyserats av huvudanalysgruppen med stöd av experter. Djupområdena har analyserats av expertgrupper med stöd från huvudanalysgruppen. Huvudanalysområdet Analys och utveckling ingick inte i det ursprungliga studieuppdraget utan tillkom under studieårets gång. Detta område är därför inte lika långt kommet som övriga.

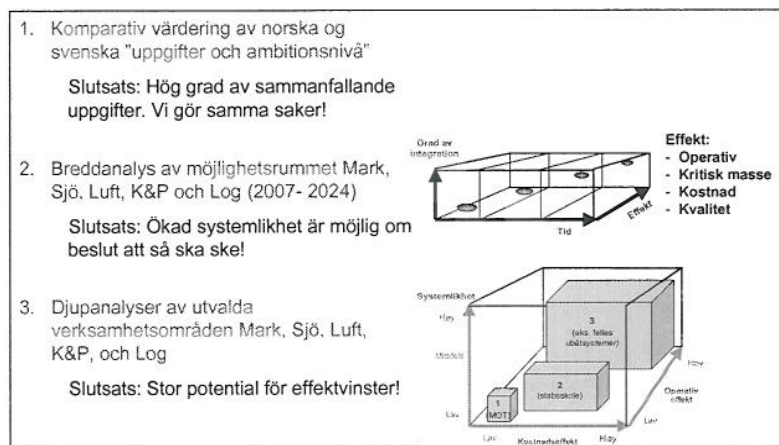

Figur 3: Möjlighetsstudiens omfattning

Respektive delgrupp har skriftligt rapporterat sina resultat till huvudanalysgrupperna, vilka i sin tur lämnat skriftliga slutrapporter till huvudprojektets ledning.

2.5.2 Metode

Mulighetsstudien har gjennomført en systematisk gjennomgang av de to lands strukturplaner og deres ambisjonsnivåer. Et stort antall mulige samarbeidsområder er identifisert. Disse er vurdert opp mot kriteriene, og det er gjort et nedvalg til 18 aktuelle samarbeidsområder innen hær, sjø, luft, kompetanse og personell, logistikk, samt analyse og utvikling. Disse samarbeidsområdene er vurdert i mer detalj med tanke på realisering i et kortere (2009-12), midlere (2013-16) eller lengre tidsrom (2017-26).³

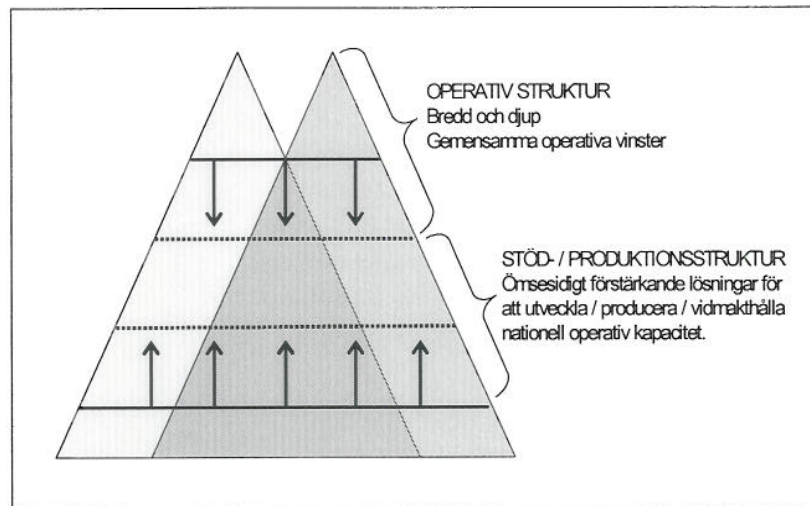
Figur 4: Analysmetoden

3 Del III – Analys av möjlighetsrummet och redovisning av möjliga samarbeidsåtgärder

3.1 Gjensidig forsterkende strukturer

De fleste lands forsvarsorganisasjoner kan illustreres som en pyramide bestående av kampheneter, taktisk stridsstøtte til kamphenetene og annen støtte innenfor særlig logistikk og administrasjon. Vesentlige deler av det tradisjonelle flernasjonale samarbeidet har vært konsentrert rundt operativt styrkesamarbeid. Dette samarbeidet er vesentlig for evnen til å virke sammen i internasjonale operasjoner, og bidrar til økt effektivitet og interoperabilitet. Operativt styrkesamarbeid må imidlertid suppleres med økt satsing på samarbeid i den nedre delen av pyramiden, det vil si styrkeproduksjon i bred forstand. Det er først og fremst på dette området det er mulig mulig å skape rom for å opprettholde og utvikle operative effekt gjennom å redusere produksjonskostnader.

³ Dokumentasjon fra dybdeanalysene er gradert (skyddsklassat) og finnes i respektive hovedkvarter.

Figur 5: Syfte och mål med ömsesidigt förstärkande strukturer

Utgangspunktet for mulighetsstudien er følgelig å finne samarbeidsløsninger innenfor hele bredden av styrkeproduksjon (materiellanskaffelse, logistikk, kompetanse og personell). Som et grunnlag for dette, har studien sett på hvordan styrkeproduksjon foregår i dag.

De politisk definerte oppgavene og ambisjonsnivåene er styrende for de respektive lands operative leveranser. Norge har for eksempel en ambisjon om å ha tre fregatter til bruk i operativ tjeneste. Styrkeproduksjonen i forhold til denne ambisjonen er organisert slik at man trenger fem fregatter for å produsere tre til operativ tjeneste. Tilsvarende gjelder for de øvrige delene av strukturene.

Den nasjonale styrkeproduksjonsmodellen viser med andre ord klart at det eksisterer et betydelig potensial for økt kostnadseffektivitet med påfølgende operative gevinster dersom to eller flere dersom land frir seg fra den nasjonale måten å styrkeprodusere på, og heller utvikler en flernasjonalt produksjon av operative kapasiteter.

Når målet er å identifisere muligheter for å styrkeprodusere innenfor en flernasjonalt ramme, samtidig som landenes ambisjonsnivå med hensyn til operative leveranser opprettholdes, gir dette følgende problemstillinger:

- Hvor mange fly, fartøyer, hærenheter og andre systemer er nødvendig for å produsere operative kapasiteter i henhold til nasjonale ambisjoner?
- Dersom landene har samme eller liknende type fly, fartøyer, hærenheter og andre systemer, eller planlegger å anskaffe like typer, hvilke ressurser innen infrastruktur, personell, materiell, logistikk, skyte- øvingsfelt kan frigjøres?
- Hvilke ressurser kreves eventuelt i tillegg (nyinvesteringer)?

Samarbeid vil kunne realiseres på kort (2009-12), midlere (2013-16) og lang sikt (2017-26). Hvilke effekter som er mulig å hente ut av et samarbeid basert på gjensidig forsterkede strukturer, avhenger av bredden, og særlig dybden, i samarbeidet når beslutningen tas – desto tidligere beslutningen tas, desto større er effektspotensialet. Den største effekten vil kunne oppnås dersom landene utvikler sine respektive operative kapasiteter / enheter i retning av systemlikhet. I en situasjon hvor landene opererer samme materiellet, vil utgangspunktet for gjensidig forsterket samarbeid kunne omfatte alle deler i styrkeproduksjonsapparatet, inklusive, metoder, utdanning og personal, samt doktriner.

Utvikling av systemlikhet innenfor de operative kapasitetene vil dessuten kunne gi økte operative kapasiteter i henhold til de framtidige behovene, og til en lavere kostnad. Med samme operative system og felles trening og logistikk, vil det kunne skapes fleksibilitet og større utholdenhet, og kapasitetene kan benyttes i felles operasjoner, eller i nasjonal regi.

Samarbeid etter modell av gjensidig forsterkende strukturer representerer en mulig strategi for hvordan små og middelstore stater kan møte den globale tidsalders krav til teknisk, operativ og organisatorisk fornyelse på en mest mulig kostnadseffektiv og militærfaglig fornuftig måte.

3.2 Vurderingskriterier

I arbeidet med å identifisere bredden i mulighetsrommet har studien lagt følgende fire kriterier til grunn: Kostnadseffektivitet, kvalitet, operativ effekt og kritisk masse. Kriteriene er også brukt for å velge ut konkrete tiltak for nærmere vurdering.

Med kostnadseffektivitet forstås en optimalisering av ressursanvendelse ved at effekten maksimeres relativt til kostnaden.

Med kvalitet forstås i hovedsak tiltak som bevirker positivt til å vedlikeholde eller øke en aktivitets verdi, for eksempel operativ evne og kompetanse.

Med operativ effekt forstås strukturelementenes evne til å løse oppgaver.

Med kritisk masse menes det volum som tillater at et strukturelement kan utvikles, vedlikeholdes, utdannes og anvendes operativt. Begrepet omfatter således materiell, personell og kompetanse, og hele avdelinger.

3.3 Resultat fra strukturgjennomgang

Resultatet av analysen viser at forutsetningene for en fullintegrert norsk-svensk styrkeproduksjonsløsning basert på systemlikhet er gode. Dette fordi norsk og svensk forsvar i hovedsak er innrettet i forhold til de samme typer oppgaver, ambisjoner og forsvarskonsept. Utgangspunktet er derfor at for samarbeid om styrkeproduksjon kan omfatte hele bredden av de nasjonale forsvarsstrukturene.

Funnene innenfor de 18 dybdeanalyserte områdene viser at det er et stort potensial for økonomiske og operative gevinster ved et gjensidig forsterkende samarbeid. Konservativt anslag indikerer en tydelig effekt allerede ved et lavt integrasjons- og systemlikhetsnivå. Ved økt integrasjonsnivå og utnyttelse av hele bredden av muligheter, vurderes de samlede effektene å være betydelige. Dette innebærer at potensialet for å sikre nødvendig operativ kapasitet og balanse mellom oppgaver og økonomiske rammer er betydelig ved full utnyttelse av de identifiserte samarbeidsmulighetene. Et systematisk fremtidig samarbeid innen forsvarsplanlegging vil dessuten kontinuerlig kunne identifisere nye samarbeidsområder.

Studien har vist at et systematisk samarbeid om styrkeproduksjon vil være et nødvendig tiltak for å kunne videreføre moderniseringen av forsvarsmaktene. Dette vil ikke være en endelig løsning på forsvarsmaktens utfordringer, men representerer en effektivisering og ressursutnyttelse som reduserer behovet for kutt i operativ struktur, og dermed opprettholdes strategisk handlefrihet over lenger tid.

3.4 Operativ struktur – Hær / Mark

3.4.1 Generelt / Allmänt

Slutten på den kalde krigen representerte et paradigmeskifte i selve grunnlaget for samarbeid mellom den norske og den svenske hæren. Selv om oppbygging og innrettingen av den svenske og den norske hæren også hadde store likhetstrekk under den kalde krigen, representerer de siste års omlegging fra territorielt fokus til innsatsforsvar at samarbeid har fått et annet fundament. Dette er illustrert i praksis gjennom det nære samarbeidet som er utviklet i internasjonale operasjoner, herunder den nordiske bataljonsstridsgruppen (NBG), i tillegg til at det allerede eksisterer tett samarbeid innenfor områder som utdanning og materiell.

3.4.2 Breddanalyse

Mulighetsstudien har påvist at potensialet for samarbeid innen alle funksjoner i Hæren / Armén er stort, som illustrert i tabellen.

For å illustrere potensialet for et fordypet samarbeid, har studien analysert nærmere 3 caser, som beskrives nedenfor.

Strukturelement / forband / funksjon	Potensial for samarbeid	Mulig realiseringsperiode
Landtaktisk ledelse	Felles ledelse av øvelser. Rotasjon i ledelselementer i internasjonale operasjoner, for eksempel nasjonalt støtteelement (NSE / NCC)	2009-12
Mekanisert bataljon	Felles "midtlivoppdatering" (MLU / REMO) og felles materiellanskaffelser. Felles kompetansesenter, felles verksteder, operative leveranser, treningssystem, logistikk samarbeid.	Materiellplan 2009-12 og 2012-16
Militærpoliti	Felles kompetansesenter; Militærpolitiskole; Spesialistutdanning: kurs og kortere utdanninger, for eksempel etterforskning, livvakt, eskorte, søk, hundetjeneste. Felles bidrag til internasjonale operasjoner. Felles styrkebidrag til øvelser.	2009-12
Artilleri	Felles midtlivoppdatering (MLU / REMO). Felles anskaffelse av rørtilleri. Utvikling / anskaffelse av likt artillerisystem. Felles utdanning og sertifisering av flystøttekontrollør (TACP / FAC), NATO standard regulert.	2009-12
Eksplosivrydding (EOD / IEDD)	Ikke dybdeanalysert, men liten og krevende nisje med godt potensial for samordnet utdanning.	2009-12
Ingeniør, inkl Atomisk / Radioaktivt / Biologisk / Kjemisk (ARBC)	Ikke dybdeanalysert, men mange krevende nisjeområder der kompetanse og utvikling kan samordnes.	2009-12
Felles ledelse og støttefunksjoner i operasjoner	Ikke dybdeanalysert, men må sees på i forbindelse i forbindelse med felles leveranse. Aktuelle fellesfunksjoner i basedrift er blant annet velferd, post, sanitet.	2009-12
Logstikk (CSS)	Ivaretatt delvis i dybdecase mekanisert- / artilleribataljon	2009-12
Sanitet / Sjukvård	Egen utredning.	2009-12

Strukturelement / forband / funksjon	Potensial for samarbeid	Mulig realiseringsperiode
Etterretning (ISTAR)	Det et stort press på å bidra med ISTAR-ressurser i operasjoner og det er krevende å holde alle fagområder. Ikke dybdeanalysert på grunn av kompleksitet og nasjonale forhold.	2009-12
Samband	Ikke dybdeanalysert. Vanskelig pga ulike kommando- og kontrollsystemer. Ikke valgt.	2013-16

3.4.3 Analyserade delområden / cases

Felles spesialistutdanning

Utdanning er et av de områder som har blitt kraftig internasjonalisert i de senere årene både innen den svenske og den norske hæren. Et av de viktigste tiltak som er igangsatt er det felles nordiske samarbeidet om utdanning av personell for internasjonale operasjoner (*Nordic Coordinated Arrangements for Military Peace Support*, NORDCAPS). Studien viser at det finnes et stort potensial for å videreutvikle et slikt samarbeid til å omfatte langt flere typer spesialistkurs og utdanning enn det som omfattes av dagens NORDCAPS-samarbeid. Sjefskurs, tekniske kurs og taktiske kurs er eksempler på kurs som bør vurderes å integreres innen rammen av et felles utdanningstilbud. Fordi spesialistkursene gjerne er kapitalintensive med få elever per instruktør, er besparingspotensialet betydelig dersom kurs og utdanning gjennomføres på ett sted. Dette kan bety reduserte investerings- og driftskostnader i blant annet undervisningsmaterieell, simulatorer og bruk av skyte- og øvingsfelt. I dette ligger det også et potensial for å oppnå en høyere utnyttelsesgrad ved eksisterende utdanningsfasilitet. Samlokalisering av utdanning vil også innebære en mulighet til å styrke kompetansemiljøer som i dag er på kritisk masse nivå nasjonalt.

Særlig større og omfattende taktiske kurs som skarpskyting, utdanning og feltøvelser antas å ha et stort potensial.

Materieell anskaffelse / Midtlivoppdatering (MLU) / Renovering och modifiering (REMO)

Det eksisterer allerede i dag en høy grad av likhet innen den norske og svenske hærens materieellpark. Samtidig er det totale samarbeidspotensialet innen utvikling, drift og vedlikehold ikke utnyttet. For eksempel planlegger begge landene å gjennomføre midtlivoppdateringer på både stridsvogn (Leo II) og stormpanservogn (CV 90) innen samme tidsrom uten at man så langt har undersøkt besparingspotensialet ved et eventuelt samarbeid.

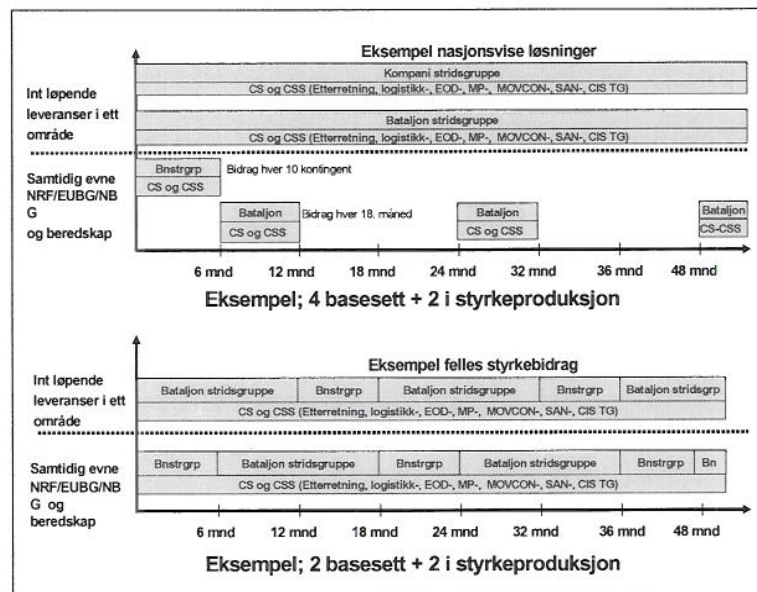
Studien har derfor i samarbeid med Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) og Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) foretatt grove analyser av hva potensialet kan være dersom Norge og Sverige samarbeider om å gjennomføre MLU på tyngre materieell. FoIs beregninger for CV 90 indikerer at en felles MLU / REMO vil gi en besparelse på rundt 5 %, det vil si cirka 120 MNOK for Norge og cirka 350 MSEK for Sverige. Dersom samarbeidet økes til å omfatte hele materieellprosessen inkludert utvikling, anskaffelse, drift og avvikling, indikerer analysen et besparingspotensial, sammenliknet med dagens nasjonale løsninger til rundt 5 %, det vil si cirka 800 MSEK for begge land.

Felles styrkebidrag i utenlandsoperasjoner

Omlegging fra territorielt til innsatsforvar har medført at evne til kontinuerlig leveranse, herunder utholdenhet, er blitt en stadig større utfordring både for den norske og for den svenske hæren. Både i Norge og Sverige er bataljonsrammen den primære taktiske innsatsenheten. På kort sikt er utfordring størst i Norge. Dersom Norge alene skal bidra kontinuerlig i internasjonale oppdrag vil det innebære en evne til å levere kompanistørrelse, noe som over tid vil være kompetansemessig

meget uheldig siden styrkene meget sjelden vil få erfaringer på bataljonsnivå. Et felles svensk-norsk styrkebidrag over tid, vil på den annen side innebære større muligheter for å opprettholde kompetansen på bataljonsnivå.

Studien har utviklet en samarbeidsmodell som er egnet for å møte utfordringene knyttet til behovet for utholdenhet og kontinuitet. I modellen forutsettes styrkebidrag i samme operasjonsområde og at Norge og Sverige over noe tid har bygget opp stor grad av systemlikhet. I casen reduseres antall baser fra to (448+700 personell) til en (700 personell), og hvor Sverige og Norge deler på støttefunksjonene. Mulighetsrommet er å rotere bidrag eller blande bidragene, samt å ta inn bidrag fra andre land.

Figur 6: Eksempel på roterende styrkebidrag i internasjonella operasjoner

Et samarbeid etter denne modellen vil gi følgende fordeler:

- Støttefunksjoner for basen (for eksempel vakt / sikring, sanitet, kjøkken) kan reduseres og studien fastslår at antall støttepersonell pr ”stridende” reduseres tilsvarende.
- Effekten går opp i løpende leveranser ved at bidraget er på et høyere nivå. Reaksjonsevnen øker gjennom mer kontinuerlig bidrag og antall og mengde CSS elementer blir mindre totalt sett over tid.

Ved roterende bidrag og felles støttefunksjoner reduseres støtte- og driftsorganisasjonsbehovet for hvert land og til sammen. Oppsummert fremtrer følgende gevinster:

- Innsatsstyrker på høy beredskap (HRF-beredskapen) styrkes fordi dette er mindre ressurskrevende over tid; reaksjonsevnen bedres gjennom tilgjengelighet og tilstedeværelse nasjonalt.
- Bataljonen er en taktisk innsatsenhet og dette rendyrkes leveranse- og kompetansemessig; løpende leveranser leveres på høyere nivå og slik organisasjonen er designet for å nyttes.
- Felles støttefunksjoner for etablering og drift av en base gir økonomiske gevinster.
- Bredden i støttefunksjoner er tilnærmet uavhengig av styrkebidraget og dermed reduseres behov for nasjonale støttefunksjoner.
- Personellbelastningen over tid blir lavere selv med økt volum i deployeringen.

For Norge er det identifisert besparelser i størrelsesorden cirka 30 MNOK i direkte personellkostnader (66 personell) og for Sverige ca 70 mill i direkte personellkostnader (132 personell), i tillegg til besparelser fordelt mellom Norge og Sverige, ca 30 MNOK.

Under forutsetning om at man foretar organisatoriske tilpasninger i tråd med de effekter som oppnås gjennom etablering av felles styrkebidrag som beskrevet ovenfor, anslås det totale innsparingspotensialet, sammenlignet med dagens produksjonssystem, i stort tilsvarende en ekstra bataljonsinnsats eller en produksjonsplattform for Sverige. I dette ligger besparinger innen logistikk, støtteavdelinger og en mer effektiv utnyttelse av grunnorganisasjonen. For Norge vil det innebære en mulighet for å opprettholde kompetanse og evne til å levere bataljonsbidrag i kontinuerlig internasjonale operasjoner i samarbeid med Sverige.

3.4.4 Anbefaling / förslag

Mulighetsstudien har påvist at potensialet for samarbeid innen alle funksjoner i Hæren / Armén er stort. Studien anbefaler at samarbeidet utvides betraktelig for å realisere uutnyttede operative effekter, ressursbesparelser og ivaretagelse av kritisk masse.

Følgende anbefalinger gis innenfor nedenstående områder:

Spesialistutdanning (kort sikt):

- Endring / justering av nasjonale kurs og muligheter for felles løsninger.
- Benytte nasjonale moduler i spesialistkurs innledningsvis, for deretter å øke integrasjonen i takt med øvrige tiltak.
- Utvikle plan for felles kompetansesamarbeid, herunder utdanning, trening, øvelser, doktriner, reglementer og utvikling.

Utvikling mot like materiellsystemer (kort og lang sikt)

- Etablering av samarbeid om anskaffelse av systemer; for eksempel artilleri (Archer) og stormpanservogn (CV 90).
- Etablering av MLU / REMO samarbeid for økning av systemlikhet og mer kostnadseffektiv oppgradering; eks stridsvogn (Leo II), stormpanservogn (CV 90) og artilleri (Arthur).

Felles styrkebidrag (kort og lang sikt)

- Arbeide videre med muligheter til løsninger for støttefunksjoner og operative bidrag.
- Felles kontinuerlige leveranser til utenlandsoperasjoner.
- Felles internasjonale beredskaps / reaksjonsstyrker.
- Felles regionale styrkebidrag i beredskap; eks Luftvern og Atomisk / Radioaktivt, Biologisk / Kjemisk (ARBC).

Alle områder er godt egnet for samarbeid. Felles studier, konsept og doktrineutvikling kan settes i gang tidlig. Materiellsystemlikhet åpner for felles MLU / REMO av CV 90 og Leo II i perioden 2012-20. Dermed følger også prosedyre og reglementssamarbeid. Tidsperspektivet for samarbeid om styrkeproduksjon og samkjøring innen internasjonale operasjoner og nasjonale øvelser kan skje

allerede i perioden 2009-12. Felles kamptreningscenter, fagutdanning og gjensidig bruk av simulatorer og treningsfasiliteter kan gjennomføres allerede i 2009-14.

3.5 Operativ struktur – Sjø / Marin

3.5.1 Generelt / Allmänt

Huvudanalyseområde Sjø innefattar områdena Fregatt / Korvett, Ubåt, Ubåtsreddning, Minrøying, Amfibieförband, Logistikk- / Stridsstödsfartyg, Strategisk transport och Havsovervakning.

Analys av område Sjø har gjennomført gjennom en breddanalyse av muligheter til samarbeid innen alle ovennevnte områder. I to fall, Ubåt og Stridsstödsfartyg, har analysen fordypats. Ytterligere to områder, Minrøying og Havsovervakning, har analysert i særskilte utredninger.

3.5.2 Breddanalyse

Den innledende breddanalysen gjennomførtes i syfte å faststille status for respektive forband i Norge og Sverige samt påvise muligheter til samarbeid. Nedan redovises mulighetene til samarbeid for respektive analyseområde.

Strukturelement / forband / funksjon	Potensial for samarbeid	Mulig realiseringsperiode
Fregatt / Korvett	Liten grad av systemlighet. Sammenlignbare anskaffelser ikke faset i tid. Potensial for operativt samarbeid med levering av komplementære kapasiteter.	2009-12 (ikke materiell)
Ubåt (UVB)	Potensielt sammenfallende ambisjon om anskaffelse av samme type UVBer gir betydelig potensial for samarbeid.	2017-26
Ubåttredning	Potensial for operativt samarbeid, utdanning og trening. Ses i sammenheng med UVB-samarbeid.	2009-12 (ikke materiell)
Minerydding	Liten grad av eksisterende systemlighet. Potensial for materiellsamarbeid både på kort og lang sikt Potensial for operativ effekt gjennom økt operativt samvirke.	2009-12 (mindre materiellsystem)
Kystjeger/ Amfibieförband	Potensielt sammenfallende ambisjon om etablering av sammenlignbar amfibiekapasitet gir mulighet for samarbeid.	Hele perioden
Logistikk / Stridsstödsfartyg	Må spesifikt tilpasses nasjonal strukturinnretning. Potensial for gjensidig effektivisering av sjøbasert logistikkstøtte ved tilpasning av fartøysløsninger.	2013-
Strategisk transport	Potensial for operativt samarbeid, utdanning og øving.	2009-
Havsovervakning	Potensial for operativt samarbeid, utdanning og øving. Automatisk informasjonssystem (AIS), Wartime AIS, Kommando og kontroll (K2), radarinformasjon (Rr-info) og satellittkommunikasjon (SATCOM)	2009-

Studien valde å med større dybde analysere områdene Ubåt og Logistikk- / Stridsstödsfartyg på grunn av at både nasjonene har samme behov og at nyanskaffning er planlagt i samme tidsperiode.

3.5.3 Analyserade delområden / cases

Ubåt

Det foreligger et potensial for en betydelig økonomisk gevinstrealisering ved felles anskaffelse av nye UVBer. Dette forutsetter imidlertid at det er vilje til å avstemme tidsløp og operative krav for prosjektet. I foreliggende materiellplaner ligger imidlertid en svensk anskaffelse inne allerede fra 2014, mens en norsk anskaffelse først ligger inne omkring 2020. Likviditetsmessige utfordringer medfører samtidig at det fra norsk side vil være mer sannsynlig med en utsettelse enn en forsering av en UVB-anskaffelse. Det understrekes at et samarbeid forutsetter at det er mulig å avstemme tidsløp og operative krav for prosjektene. Gevinsten vil i første omgang være knyttet opp til redusert investeringskostnad ved et felles større anskaffelsesvolum. Gevinstpotensialet er anslått til cirka 10 % av investeringskostnadene. Identiske systemløsninger vil samtidig også kunne legge grunnlaget for et videre samarbeid omkring drift av fartøyene som ytterligere vil kunne bidra til rasjonalisering av drift- og vedlikeholdsaktiviteten. Rasjonaliseringspotensialet for drift anslås til 30 %.

Med identiske UVB-systemer og felles driftsapparat legges forholdene også til rette for et nært samarbeid innenfor utdanning, øving og trening. Gevinstpotensialet i et slikt samarbeid ligger i første rekke i gjensidig styrking av fagmiljøer, forbedret operativ kvalitet og økt operativ tilgjengelighet, interoperabilitet og samvirkeeffekt.

Forsyning, service og basestøtte for UVBer alene binder i dag relativt lite ressurser fordi disse tjenestene både på svensk og norsk side er samordnet mot støttebehovene til øvrig maritim struktur. Gevinstpotensialet ved en samordning av basefasiliteter vil derfor være begrenset. Fysisk lokalisering og eventuelt etablering av felles base vil derfor også være av underordnet betydning i spørsmålet om etablering av et felles produksjonsapparat for UVBer.

Minerydding

Norge og Sverige har en sammenfallende oppfatning av behovet for maritim eksplosiv- og mineryddingskapasitet både i en operativ og i en kommersiell kontekst i forbindelse med utnyttning / utbygging av sjøområder. Samtidig besitter begge land teknologisk og operativ spisskompetanse innenfor komplementære, relevante fagområder innenfor dette kapasitetsområdet. Studien har identifisert potensial for samarbeid innenfor operativ virksomhet, utdanning, materiellanskaffelser, og forskning og utvikling. Drivkraften i dette samarbeidet bør være det operative samarbeidet. Ut fra dette kan det utvikles relasjoner og iverksettes parallelle samarbeid innenfor de øvrige samarbeidsområdene.

Det operative samarbeidet kan implementeres gjennom en trinnvis tilnærming som kan strekkes fra et øvings- og treningsmessig samarbeid og helt frem til oppsetting av en felles mineryddingsstyrke. Et utdanningssamarbeid vil i første rekke kunne omfatte kurs innen dykking, eksplosivrydding (EOD) og mineryddingstaktikk. Et materiellsamarbeid vil på kort sikt kunne innrettes mot anskaffelse av dykker- / EOD-materiell og autonome systemer. I et langsiktig perspektiv åpnes potensialet for et større materiellsamarbeid omkring anskaffelse av nye mineryddingssystemer. Forskningsamarbeid kan omfatte utvikling av autonome systemer, sveipesystemer og sensorteknologi.

Den samlede effekt vil i første rekke kunne relateres til gjensidig økt kompetanse, som generelt gir økt operativ effekt og sikkerhet. Økt interoperabilitet gir økt evne til i fellesskap å kraftsamle for nasjonal, regional og internasjonal innsats. Kostnadseffekten er først og fremst knyttet opp til felles

materiellanskaffelser og drift, og er ut fra foreliggende anskaffelsesplaner større i det langsiktige enn i det kortsiktige perspektivet.

Logistik- / Stridsstødsfartyg

Det foreligger mycket goda möjligheter till materiellt och operativt samarbete eftersom båda länderna har likartade behov av logistik- / stridsstødsfartyg i tidsperioden 2009-15. Fartygen skall utnyttjas för logistikstöd för nationella och internationella förband, basering / transport av amfibieförband, taktisk / strategisk transport samt ledning.

Det vil først og fremst være gjennom en felles operativ utnyttelse av hverandres støttefartøyer at det er mulig å se effekter av et slikt samarbeid. Effektene kan relateres til økt tilgjengelighet og kostnadsbesparelser ved gjensidig utnyttelse av støttefartøyene ved deployeringer i felles internasjonale styrkeforband. En potensiell kostnadsbesparelse vil også kunne hentes ut gjennom en koordinert eller felles anskaffelse av støttefartøyer, selv om potensialet for besparelsene åpenbart her er mindre en for eksempel ved anskaffelse av UVBer. Gevinstpotensialet ved felles anskaffelse av denne type fartøyer anslås grovt til 5 % den samlede investeringskostnad. Effekter knyttet til drift og utdanning mot denne fartøysklassen anses å være begrenset.

Havsøvervakning

Verksamhetsområdet erbjuder mycket goda möjligheter till samarbete såväl materiellt som operativt. Sverige har idag ett samarbete med Finland om sjölägesbild (*Sea Surveillance Cooperation Finland Sweden, SUCFIS*) som kan utvecklas till att omfatta Norge och övriga länder i regionen. Genom att direkt kunna utbyta information ökar förutsättningarna för nationell och gemensam säkerhet i regionens havsområden, samtidigt som kostnaderna för insatser reduceras. Ytterligare samarbetsområden som kan utvecklas är gemensamt protokoll för ledningssystem (*Command and Control, C2*), utbyte av radarinformation, erfarenhetsutbyte från sjöövervakningsplattformar, driftskoncept, utbildning och på sikt materielanskaffning.

3.5.4 Anbefaling / förslag

Ubåt

- Synkronisera tidslinjerna för ersättning av ubåtar.
- Påbörja en studie för att i detalj utreda möjligheterna till ett samarbete avseende gemensam anskaffning av ubåtar.

Minröjning

- Ökat operativt samarbete bör påbörjas omedelbart.
- Ta fram ett program för personalutbyte mellan norska och svenska minröjningsenheter.
- Samarbetsavtalet mellan Försvarets Materielverk (FMV) och Forsvarets Logistikk Organisasjon (FLO) uppgraderas och kopplas till materielanskaffning på både kort och lång sikt.
- Möjligheter till ökat utbildningssamarbete bör utredas av skolorna.
- FOI och FFI ökar sitt samarbete inom relevanta pågående forskningsprojekt.

Logistik- / Stridsstødsfartyg

- Etablera ett logistiksamarbete för i första hand internationellt bruk i dagens struktur.